

Utenriks- og forsvarskomiteen
v/leder Ine Eriksen Søreide

Oslo, 9. april 2025

Uttalelse fra Utenriksdepartementet ang. Dokument 8:138 S (2024-2025) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes og Hege Bae Nyholt.

Det vises til representantforslag Dok 8:138 S (2024-2025) fra representantene Martinussen, Moxnes, og Nyholt.

Krigen mellom Israel og Hamas har påført sivilbefolkningen i Gaza enorme lidelser. Det viktigste nå er at våpenhvileforhandlingene gjenopptas, at det gis full tilgang for humanitær hjelp inn til Gaza og at gislene settes fri.

Regjeringen har vært konsekvent og tydelig i sin kritikk av partenes brudd på folkeretten. Vi har understreket viktigheten av at Norge og andre tredjestater følger sine forpliktelser i henhold til blant annet uttalelser fra Den internasjonale domstolen. Når krigshandlingene tar slutt, vil det fortsatt være avgjørende at folkeretten respekteres. Humanitære prinsipper må etterleves. En gjenoppbygging av Gaza må gjennomføres innenfor rammene av en politisk løsning og med palestinsk eierskap. Brudd på humanitærrett og mulige internasjonale forbrytelser må etterforskes og straffefølges.

Representantene ber regjeringen gjennomføre 5 tiltak, som kommenteres i det følgende.

1) komme tilbake til Stortinget med forslag til garantier Norge vil stille for å understøtte gjenoppbyggingen av det palestinske samfunnet i Gaza, etableringen av en palestinsk stat og en varig, rettferdig fred i tråd med folkeretten;

Norge arbeider tett med blant annet arabiske og europeiske land for å sikre en gjenoppbygging av Gaza tuftet på palestinsk eierskap og en politisk løsning, som sikrer en varig og rettferdig fred. Det er viktig at de arabiske landene i regionen står samlet i avgjørende spørsmål om Palestinas fremtid. Norge støtter opp om den arabiske gjenoppbyggingsplanen. Vi bruker også aktivt våre lederroller i Givergruppen for Palestina (AHLIC) og Den globale alliansen for implementering av tostatsløsningen som diplomatiske verktøy for å fremme internasjonal støtte til Palestina og en tostatsløsning.

En gjenoppbygging av Gaza vil i henhold til Verdensbanken kreve minst 53 milliarder dollar. For å mobilisere slike midler er det nødvendig at givere har tro på at en gjenoppbygging vil være varig, og at Gaza ikke på nytt bombes i stykker, som etter forrige store gjenoppbyggingsinnsats i 2014.

Norge vil opprettholde et solid nivå på bistanden til Palestina i tiden framover. Vi har et langt og tett samarbeid med palestinske myndigheter, og ses på som en pålitelig og langsiktig støttespiller. Den totale bistanden til Palestina og palestinske flyktninger i regionen ligger an til å bli på over 1 mrd. norske kroner. Mye av vår bistand vil fortsatt gå til budsjettstøtte til palestinske myndigheter, det vil si støtte til institusjoner og offentlige tjenester. Dette er langsiktige investeringer i en bærekraftig palestinsk stat og samfunn. Norsk bistand tar utgangspunkt i en ett-Palestina-politikk, hvor Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem, og Gaza har én felles styringsstruktur.

2) bidra til at Den internasjonale straffedomstolen uhildet kan utføre sitt arbeid i møte med andre lands sanksjoner;

Norge har vært en sterk og trofast støttespiller for Den internasjonale straffedomstolen (ICC) siden opprettelsen. ICC spiller en nøkkelrolle i å sikre ansvarliggjøring for alvorlige internasjonale forbrytelser begått i alle deler av verden. Dette har regjeringen vært tydelig på. Dessverre vitner ICCs økende arbeidsmengde om at domstolen trengs. Det er i alles interesse at verden er organisert etter universelt anerkjente regler. Brudd på folkeretten er uakseptabelt, uansett hvor de begås, og av hvem.

I tråd med fast og langsiktig norsk utenrikspolitikk, arbeider regjeringen for en sterk, effektiv og uavhengig domstol. Jeg er bekymret for sanksjonene mot ICC og andre forsøk på å undergrave domstolens uavhengighet, integritet og upartiskhet. Norge har sammen med likesinnede land vært tydelig på at slike tiltak vil øke risikoen for straffefrihet for de mest alvorlige bruddene på folkeretten og true med å undergrave internasjonal rettssikkerhet, som er avgjørende for å fremme global orden og trygghet. Dette synet vil vi fortsette å fremme internasjonalt.

Norges konsistente linje har vært at domstolen må ha tilstrekkelige ressurser til å utføre sitt mandat. Det har vi tatt til orde for i forhandlingene av ICCs budsjett, noe jeg kommer tilbake til nedenfor. Dette inkluderer også ressurser til sikkerhetstiltak og merkostnader som følge av sanksjoner mot domstolen. Som statspart bidrar Norge i et kontinuerlig arbeid med å reformere og forbedre domstolen, slik at den er best mulig stilt til å utføre sitt mandat.

Norge kommer til å fortsette å støtte domstolen. Vi oppfordrer andre land til også å være tydelige i sin støtte til ICC, og til å samarbeide fullt ut med domstolen.

3) ta en ledende rolle i det internasjonale arbeidet for å identifisere, etterforske og straffeforfølge krigsforbrytelser i Palestina, for eksempel gjennom økte bevilgninger til Den internasjonale straffedomstolen og Den internasjonale domstolen samt til frivillige organisasjoner som bidrar til dokumentasjon av krigsforbrytelser;

Sivilbefolkningen i Gaza har nå levd i 18 måneder med dødsfrykt og ødeleggelse. Over 50 000 er drept ifølge lokale helsemyndigheter. Av disse er 15 000 rapportert å være barn, ifølge Unicef. Blokkering av grenseovergangene har også ført til at befolkningen ikke får tilgang på humanitær hjelp. Antallet journalister som har blitt drept, står uten sidestykke siden Organisasjonen for beskyttelse av journalister begynte å registrere slike tall. Sykehus har blitt rammet av israelske luftangrep, og medisinsk personell har blitt drept. Den siste tiden har vi mottatt urovekkende rapporter om flere drepte FN-ansatte og opptil femten drepte hjelpearbeidere i Gaza, blant annet fra Palestinske røde halvmåne. Israel har en plikt til å skille mellom militære og sivile når de angriper. Det er også forbudt å gjennomføre angrep som kan føre til uforholdsmessige sivile tap og lidelser. Hamas' manglende respekt for folkeretten fritar ikke Israel fra plikten til å følge disse reglene.

Vi har i vår kontakt med partene i konflikten vært tydelige på at folkeretten må respekteres. Norge ser meget alvorlig på internasjonale forbrytelser, og vår holdning er at disse alltid skal etterforskes og straffeforfølges.

Det er et generelt prinsipp i internasjonal strafferett at partene selv har hovedansvaret for å etterforske og straffeforfølge eventuelle krigsforbrytelser begått av egne styrker. Normalt er det det lokale rettsapparatet som har best tilgang på vitner og annet bevismateriale. Dette ansvaret er vi også tydelig på i vår kontakt med partene i denne konflikten. Krigsforbrytelser er et individuelt ansvar for den enkelte som med forsett har begått en slik handling. Hvorvidt enkeltpersoner har begått slike forbrytelser, er et spørsmål som en kompetent domstol må ta stilling til.

Den internasjonale straffedomstolen (ICC) har en komplementær rolle og kan etterforske saker der partene mangler evne eller vilje til selv å straffeforfølge. Dette vurderer hovedanklager forløpende. ICC åpnet i 2011 etterforskning av mulige internasjonale forbrytelser begått i Gaza og på Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem, samt av palestinske borgere generelt. Etterforskningen pågår, og domstolen har utstedt flere arrestordrer. Vi har oppfordret til at ICCs hovedanklager får tilgang til området for å gjennomføre etterforskning i henhold til sitt mandat.

I de årlige budsjettforhandlingene i ICC arbeider Norge for at domstolen til enhver tid skal ha tilstrekkelige ressurser til å utføre sine oppgaver, men også fleksibilitet til å

håndtere løpende utvikling. I lys av det konfliktbildet vi nå står overfor mener vi derfor at budsjettet bør økes, slik at domstolen ikke blir avhengig av ad hoc-bidrag i forbindelse med konkrete situasjoner.

For Norge er det meget viktig at vi ivaretar de grunnleggende prinsippene ICC bygger på, ikke minst domstolen og påtalemyndighetens uavhengighet. Regjeringen uttaler seg derfor på generelt grunnlag ikke om hovedanklagers beslutninger, og norske tiltak skal ikke kunne oppfattes som å legge føringer for ICCs uavhengighet.

Norge oppfordrer alle stater og aktører til å jobbe sammen i kampen mot straffrihet for de mest alvorlige internasjonale forbrytelsene. Norge vil alltid vurdere hvordan vi kan bidra for å sikre rettferdighet for ofrene for de mest alvorlige forbrytelsene.

Norge har i en årrekke støttet palestinske, israelske og internasjonale sivilsamfunnsorganisasjoner som jobber for å forsvare palestineres menneskerettigheter overfor israelske og palestinske myndigheter.

4) oppheve unntaket USA får fra vilkåret om norsk godkjenning før reeksport av forsvarsmateriell kan finne sted;

Norsk eksportkontroll er omfattende og streng. Utenriksdepartementets retningslinjer gir strenge og klare regler om rammene for å kunne tillate eksport av våpen eller produksjonsteknologi. Det kreves alltid dokumentasjon om sluttbruker ved eksport av forsvarsmateriell fra Norge.

En sluttbrukererklæring innebærer at kjøperlandet skriftlig garanterer at varen ikke re-eksporteres eller lånes ut til et annet land, uten godkjenning fra norske myndigheter. Vår politikk med ikke å kreve sluttbrukererklæring med reeksportklausul fra våre allierte følger etablert praksis og er basert på et langsiktig forsvarssamarbeid. Et ensidig norsk krav om reeksportklausul fra USA og andre allierte vil ramme norsk forsvarsindustri. En levedyktig forsvarsindustri og leveringssikkerhet, både for Norge og allierte land, forutsetter internasjonalt samarbeid om forsvarsmateriell.

5) bruke sin eiermakt i forsvarsindustrien til å sikre at forsvarsindustrielskapene ikke bidrar til forsyning eller overføring av våpen, ammunisjon eller beslektet utstyr til Israel i henhold til FNs resolusjon A/RES/ES-10/24

Det følger av eierskapsmeldingen, som et samlet Storting har stilt seg bak, at selskaper med statlig eierandel ikke skal ha andre rammebetingelser enn øvrige selskaper. Det statlige eierskapet i forsvarsbedrifter, som eksempelvis Kongsberg Gruppen ASA og Nammo AS, forvaltes innenfor rammene som fremgår av selskapslovgivningen og Eierskapsmeldingen.

Regjeringen ser det som viktig å sikre at forsvarsindustrien får mest mulig forutsigbare og langsiktige rammevilkår. Dette er helt sentralt for å kunne delta i internasjonale prosjekter om utvikling og produksjon av materiell. Dersom norsk forsvarsindustri skal fortsette å være konkurransedyktig i et internasjonalt marked, må statens eierskap legge til rette for et forutsigbart materiellsamarbeid med allierte land. Regjeringen fører også dialog med selskaper med statlig eierandel om aktsomhetsvurderinger knyttet til humanitærretten. Selskapene skal unngå å bidra til, eller støtte opp under, brudd på humanitærretten.

Avslutningsvis vil jeg presisere at Norge aldri har åpnet for eksport av forsvarsmateriell til Israel. Eksport av flerbruksvarer for militær sluttbruk i Israel er heller ikke tillatt. Norsk politikk på dette feltet er strengere enn mange europeiske land.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, reading "Espen Barth Eide". The signature is fluid and cursive, with the first name "Espen" and last name "Eide" being more prominent than the middle name "Barth".

Espen Barth Eide